

**БІБЛІЙНА АЛЮЗИЯ «(ALL TOO PRECIOUS) YOU»
У 86 СОНЕТИ В. ШЕКСПІРА**

У статті досліджується недекодована біблійна алюзія «(all too precious) you» у 86 сонеті В. Шекспіра, яка є різновидом фразеологізму «all in one». Вона стає актуалізатором концепту твору – поєднання всього найдорожчого для поета в одній людині. Декодування цієї біблійної алюзії допомагає запропонувати нове тлумачення «темних місць» у сонетах В. Шекспіра.

Ключові слова: біблійна алюзія, копулятивна сема, дивергентна сема, коллокати, структурна модель, фразеологізм.

В статье исследуется недекодированная библейская аллюзия «(all too precious) you» в 86 сонете В. Шекспира, которая является разновидностью фразеологизма «all in one». Она становится актуализатором концепта произведения – объединение всего самого дорогого для поэта в одном человеке. Декодирование этой библейской аллюзии позволяет предложить новое толкование «темных мест» в сонетах В. Шекспира.

Ключевые слова: библейская аллюзия, копулятивная сема, дивергентная сема, коллокаты, структурная модель, фразеологизм.

The focus of this paper is to analyse undecoded biblical allusion «(all too precious) you» in Shakespeare's sonnet 86, which is a variant of phraseological unit «all in one». It actualizes the concept of the unity of all that is most precious to the poet in one person. Decoding of this biblical allusion gives the possibility for a new interpretation of «dark places» in Shakespeare's sonnets.

Key words: biblical allusion, copulative seme, divergent seme, collocates, structural model, phraseological unit.

Проблема алюзії привертає пильну увагу науковців ХХ та ХХІ століття. Так, ця категорія тексту досліджувалась у літературознавстві та лінгвістиці у працях І. В. Губбенет, В. Г. Гака, О. Д. Солошенка, Л. В. Полубиченка та ін. [4; 3; 6; 5].

Крім того, для сучасного шекспірознавства притаманна зацікавленість проблемою «Шекспір та релігія». До прикладу, 54-ий том відомого британського наукового збірника «Shakespeare Survey» присвячений саме їй, зокрема статті Д. Б. Хамільтон, П. Девідхезі, Р. С. Міоли, Б. Соколової [11; 10; 12; 16].

Для глядачів-елизаветинців алюзії в працях В. Шекспіра були зрозумілими завдяки їхньої обізнаності з Біблією. Однак для українського читача та глядача шекспірівських творів тільки деякі з цих алюзій можна вважати зрозумілими. У зв'язку з цим вони пови-

нні оволодіти певною додатковою інформацією у цій галузі для більш глибокого осмислення геніальної творчості англійського поета.

Так, до категорії незрозумілої алюзії ми відносимо різновид біблеїзму «all in one» – недекодовану біблійну алюзію «(all too precious) you» (sonn.86), яка у кwartо 1609 надрукована як «(all to precious) you» і подається у зміненому вигляді у наступних виданнях Шекспірових „Сонетів”:

1) all-too-precious you. 1898 р. Редактор Д. Віндхем. Використана музейна копія Першого кwartо (1609 р.) і зазначено кожне відхилення від нього. Редактор мав на меті відновлення тексту після його опрацювання з урахуванням поправок багатьох солідних видань (Третій Варіорум 1821 р., „Сонети Шекспіра” Даудена та інші). У цій копії у фразеологізмі «(all to precious) you» прислівник «to» та прикметник «precious» з’єднані рискою – «(all to-precious) you», яка на думку Д. Віндхема, є дефісом. Проте Т. Тайлер у примітках до цього видання, зазначає, що цей фразеологізм «(all to precious) you» пишеться без дефіса [14:33] Ми поділяємо думку Т. Тайлера, оскільки у факсиміле Чалмерса Бріджветера (Хантингтонська бібліотека) та у кwartо 1609 р. (бібліотека Оксфордського університету) біблійна алюзія «(all to precious) you» надрукована без дефіса. А риску у факсиміле з Британського музею вважаємо друкарським недоліком;

2) all too precious you. 1918 р. Редактор К. Пулер. В основу цього видання також покладений текст Першого кwartо. Крім того, воно містить в собі ґрунтовні коментарі, де розглянуті точки зору найбільш відомих шекспірознавців щодо тлумачення „темних місць” в сонетах;

3) all-too-precious you. 1994 р. Редактор професор П. Александер, який поставив собі за мету створення тексту, зрозумілого сучасному читачеві та „мало в чому” відмінного від оригіналу. В цю публікацію увійшли вступні статті відомих сучасних шекспірознавців та глосарій;

4) all-too-precious you. 2006 р. Редактор К. Дункан-Джонс. На кожній сторінці цього видання, яке відзначається високим науковим рівнем, привабливою, зручною та доступною манерою подання [15:9] містяться коментарі, а з тексту усунені ті елизаветинські друкарські особливості, які видаються незрозумілими сучасному читачеві.

Як бачимо з вищенаведених прикладів, в жодному з цих видань не збережене графічне оформлення “all too precious” (кwartо 1609 р.). Крім того, у коментарях до сонетів не запропоноване її тлумачення. Редактор К. Пулер, усунувши дужки, позбавив цей номінативний фразеологізм відокремлення, надавши йому більшої єдності із контекстом, ніж в оригіналі. Заміна означення “all too precious” на голофразис “all-too-precious” редакторами Д. Віндхемом, П. Александером та К. Дункан-Джонс сприяє посиленню експресивності цього епітета через його оказіональне функціонування як цільнооформленого „утворення, що графічно, інтонаційно та синтаксично” уподібнене слову [2:92].

Найбільш близька до оригіналу версія Д. Віндхема, єдиного із редакторів, який зберіг дужки, але підсилив виражальність цього епітета через його дефісацію.

У Шекспіровому тексті біблійна алюзія “(all too precious) you” подається саме у такому графічному оформленні, що слугує для авторського пояснення того значення, яке він надає особовому займеннику “you”. “All too precious” у функції означення займенника “you” являє собою значущу як у граматичному, так і у смислового відношенні частину Шекспірового речення, у якій здійснюється непряме посилання на Біблію, і наявна ім-

ліцитна, пояснювальна, уточнююча та додаткова інформація. Усунення дужок із Шекспірового тексту нівелює висунення на перший план лексеми “you” у фразеологізмі “(all too precious) you”: “all-too-precious you”, а відтак змінює до деякої міри значення запозичене з Біблії, в якій йдеться про наявність в одному багатьох складників:

I am Alpha and Omega, the beginning and the ending, saith the Lord, which is, and which was, and which is to come, the Almighty.

(Re. 1 : 8)

У наведеній цитаті фразеологізм із метафоричним значенням “Alpha and Omega”, номінації “the beginning” та “the ending” словосполучення “which is” “which was”, “which is to come” стають імпліцитними складниками контекстних синонімів, виражених особовим займенником «I», онімом «the Lord» та номінацією “the Almighty”. Завдяки цим лексичним засобам у контексті постає величний образ всеохоплюючого вічного Бога, від якого залежить початок та кінець земного світу. Таким чином, через процеси згортання та розгортання, що беруть свій початок від єдиного – Бога, бінарні опозиції Alpha / Omega, the beginning / the ending нівелюються, переходять у єдність. Тобто, в єдиному, одному, вираженому іменником у однині «the Lord» та субстантивним прикметником «Almighty» об’єднано багато складників – множина: перше й останнє та початок і кінець. «Almighty» є біблійним прототипом частини фразеологізму «(all too precious) you» – «all too precious». «Almighty» – це складне слово, утворене з двох компонентів: займенника «all» та прикметника «mighty», отже його структурна модель: (pron. + adj.). Згідно з Кембриджським словником та сучасним тлумачним словником all (все) – є першою частиною складних слів, яка має два значення:

- 1) той, що охоплює все і всіх;
- 2) найвищий ступінь виявлення, повноту ознаки (наприклад, all-powerful God (всемогутній Бог) [9:33], [7:167]).

Ідея поєднання багатьох компонентів в одному перейшла до середньовічної містичної філософії через псевдо-Діонісія та Еріугену. Варто зазначити, що у своїй праці про «Божественні імена» Діонісій Ареопагіт пояснює значення лексеми Almighty (Вседержитель) завдяки додаванню займенника «all» до діеприкметників та прислівників:

«Він є всетримаюча, з’єднувальна Основа, яка все в Собі неподільно містить; все з Себе, як з кореня, всемогутньо відтворює; все у Себе, як у безодню, всемогутньо повертає; все на Собі, як на всевитримуючому фундаменті, тримає, все підтримує єдиним всеохоплюючим обійманням...» .....

[1:40]

Подібне поєднання в одному багатьох складників висловлене у Шекспірових текстах за допомогою біблійної алюзії «(all too precious) you» із структурною моделлю: (pron. + adv. + adj.), яка відрізняється від моделі прототипу тим, що в її склад вклинюється прислівник «too» для підсилення значення. Займенник «all» – це ядро коллоката, який у прототипі поєднується з прикметником «mighty». Згідно з «Шекспірівською граматику» Е. Еббота, у часи королеви Єлизавети займенник «all» часто вживався як компонент складного слова, а у тексті В. Шекспіра «all» сполучається з різними коллокатами, наприклад,

з дієприкметниками теперішнього часу «ending», «hating», прикметником «worthy», дієприкметником минулого часу «disgraced»:

«all-ending day» [Richard 3 III, 1, 78]; «all-hating world» [Richard 2 V, 5, 66]; all-worthy lord, all-worthy villain [Cymbeline III, 5, 95], her all-disgraced friend [Antony and Cleopatra III, 12, 22)] [8:36]. Також він додавався як префікс до інших прислівників, зокрема до прислівника «so»:

«What occasion of import

Hath all so long defain'd you from your wife?»

[Taming of the Shrew III, I]

Звдяки цьому поєднанню займенника «all» та прислівника «so» утворився прислівник «also». Але для Шекспірового тексту більш характерне вживання займенника «all» та прислівника «too» (наприклад, «all too timeless» [Lucrece 44], «all too late» [Lucrece 1686], «all too short» [sonnet 18, 4], «all too near» [sonnet 61, 14], «all too much» [Gentlemen of Verona III, 1, 126], «all too wanton» [John III, 3, 36], «all too base» [Richard 2 VII, 1, 28], «all too heavy» [Henry4 B V, 2, 24], «all too dear» [Othello II, 3, 84], «all too soon» [Cymbeline V, 5, 168], «all too precious» [sonnet 86, 2]). Ядро коллокації «all» зберігає копулятивне значення (значення, запозичене з Біблії) «все в одному» у Шекспіровому тексті, але займенник «all» отримує багато дивергентних сем (значення, набуті у сприймаючому тексті) в залежності від того з якими коллокаціями він поєднується. Наприклад, у 61 сонеті у фразеологізмі «all too near», «all» отримує дивергентне значення – всі чоловіки, які знаходяться в близькому оточенні смаглявої леді («too near») в той час, як сам В. Шекспір є на далекій відстані від коханої. Варто зазначити, що біблійна алюзія із такою структурною моделлю не була виявлена нами у сонетах Ф. Сідні, сучасника В. Шекспіра. Тому вважаємо, що вживання фразеологізму («all too precious) you» є проявом авторської модальності В. Шекспіра. Крім того, на думку Е. Еббота, займенник «all», наприклад, у виразі «all too base», вживається для підсилення значення. «All to» означає «altogether» – в цілому, разом [8:37] (компонент цього виразу «too» писали як з одною так і з двома літерами «o», оскільки у часи королеви Єлизавети не дотримувались чітких граматичних норм).

Отже, біблійна алюзія («all too precious) you» у 86 сонеті В. Шекспіра має такі семантичні значення: копулятивне – «все в одному», дивергентне – «усе найдорожче в одній людині». Ці значення уточнюються завдяки ще одному різновиду біблійної алюзії «all in one» – «thou (all they)» у 31 сонеті. У цій поезії «thou» – це друг поета, він сам, смаглява леді і усі ті, кого він любив, що сховались у грудях дорогої для нього людини. Відтак, у біблійній алюзії «(all too precious) займенник «all» має семантичне значення – всі і все в тобі, в одній людині, а словосполучення «too precious» – найдорожче, тобто цю біблійну алюзію можна перекласти на українську мову як – «(всенайдорожча) ти» або «(всенайдорожчі) ви».

Таким чином, у 86 сонеті В. Шекспіра міститься не декодована до цього часу біблійна алюзія «(all to precious) you», що стає актуалізатором ідеї твору – в одній людині, яку любить поет, об'єдналось все найдорожче для В. Шекспіра, а заміна її графічного оформлення (усунення дужок та дефісація) ускладнює сприйняття цього концепту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ареопагит Д. О божественных именах / Д. Ареопагит // Библиотека фонда содействия развитию психической культуры – Киев – Режим доступа до журн. : http://www.psylib.ukrweb.net/books/_dioar01.htm
2. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка / Арнольд И. В. – М. : Просвещение, 1990. – 302 с.
3. Гак В. Г. Особенности библейских фразеологизмов в русском языке / В. Г. Гак // Вопросы языкознания. – 1977. – № 5. – С. 55 – 65.
4. Гюббенет И. В. К проблеме понимания литературного художественного текста / Гюббенет И. В. – М. : МГУ, 1981. – 112 с.
5. Полубиченко Л. В. Типология библеизмов как часть английской литературной традиции / Л. В. Полубиченко, Е. В. Кузнецова // Вестник Моск. ун-та. – 1987. – № 6. – С. 20 – 26.
6. Солошенко О. Д. Про визначення і типологію біблеїзмів / О. Д. Солошенко // Іноземна філологія. – 1999 – № 111. – С. 132 – 137.
7. Сучасний тлумачний словник [уклад. Кусайкіна Н. Д. та ін.]. – Харків : ВД «Школа», 2009. – 1008 с.
8. Abbot E. A Shakespearian Grammar / Abbot E. – New York : Dover Publications, 2003. – 511 p.
9. Cambridge International Dictionary of English / [edit. P. Procter]. – Cambridge : University Press, 1995. – 1773 p.
10. Dávidházi P. ... Religious Disposition in Shakespeare's Reception / P. Dávidházi // Shakespeare Survey. – 2001. – № 54. – P. 46 – 56.
11. Hamilton D. B. Anthony Munday and The Merchant of Venice / D. B. Hamilton // Shakespeare Survey. – 2001. – № 54. – P. 89 – 99.
12. Miola R. S. ... Shakespeare's Ancient Religions / R. S. Miola // Shakespeare Survey. – 2001. – № 54. – P. 31 – 45.
13. Shakespeare W. Complete Works of William Shakespeare : [The Alexander Text] / William Shakespeare. – Glasgow : Harper Collins Publishers, 1994. – 1433 p.
14. Shakespeare's Sonnets : [edit. by T. Tyler] / Shakespeare W. – L. : C. Praetorius, 1886. – 111 p.
15. Shakespeare's Sonnets : [edit. by K. Duncan-Jones] / Shakespeare W. – Croatia : The Arden Shakespeare, 2006. – 488 p.
16. Sokolova B. Between Religion and Ideology... / B. Sokolova // Shakespeare Survey. – 2001. – № 54. – P. 140 – 151.